С Т А Н О В И Щ Е

от

проф. д-р Стефка СтефановаНаумова,
Институт за държавата и правото – БАН,

член на Научното жури

на Пирин Русланов Соколов,

докторант в Института за държавата и правото на БАН

за придобиване на образователна и научна степен „доктор”

в научна област 3. Социални, стопански и правни науки; Професионално направление 3.6 Право; Научна специалност: Правна социология.Правна информатика

на тема:

СТАТУТ НА АГЕНЦИЯ ПО ВПИСВАНИЯТА КАТО АДМИНИСТРАТИВЕН ОРГАН И ПРАВОМОЩИЯТА НА СЛУЖИТЕЛИТЕ (ПРАВНО –СОЦИОЛОГИЧЕСКО ИЗСЛЕДВАНЕ)

Със Заповед № РД – 09– 47 от 03.07. 2024 на Директора на ИДП – БАН съм определена за член на Научното жури за защита на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ на Пирин Русланов Соколов в Научна област: 3. Социални, стопански и правни науки; Професионално направление: 3.6 Право, Научна специалност: Правна социология. Правна информатика

Общо описание на дисертационния труд

Дисертационният труд е в съответствие с изискванията на ЗРАСРБ, с Правилника за прилагането му, както и със специфичните изисквания на Правилника на ИДП–БАН. В структурно отношение научното изследване е балансирано. Отделните глави съдържат по няколко параграфа, точки и подточки, означени с римски и арабски цифри, като на места е използвано и буквено означение.

Темата на дисертационния труд предопределя и неговата основна цел, а именно – да изследва в детайли статута на Агенцията по вписванията като административен орган, както и правомощията на служителите, но не само от позитивноправна гледна точка, а и в контекста на един задълбочен правно-социологически анализ.

Проблематиката относно вписването като правнорегламентирана дейност, осъществявана от специфична по своя характер институция, каквато е Агенцията по

вписнатията, заема особено място в правните изследвания. Проблемът придобива особена актуалност на фона на бързо променящите се социално-икономически и политически отношения и решителното навлизане на дитигализацията и на електронното управление в правната област на обществения живот.

Прегледът на правната уредба на тази специфична материя показва, че в различните страни в рамките на ЕС и извън него съществуват различни модели. Така например в по-старите страни–членски на ЕС, каквито са Австрия, Германия, Франция, Нидерландия, Белгия и Люксембург е възприет модел, при който се наблюдава процес на деконцентрация на дейностите, свързани с осигуряване на правна сигурност за гражданите в областта на собствеността и другите преобретателни права, докато в страните от Централна и Източна Европа съществува стремеж към запазване от една страна на старата традиция и стремеж към възприемането на нови модели, доказали своята ефективност.

Всички регистри, водени от Агенция по вписванията до преминаването им към агенцията имат своята история на създаване, място и важност за обществено-икономическия живот на страната.

Все още обаче не са реализирани цялостни и пълни изследвания, които да представят не само чисто юридическата, но и социалната функция на вписването. Липсва също така задълбочен анализ на правното съзнание на служителите в Агенцията по вписванията, а от неговото състояние и равнище зависи в много висока степен ефективността на дейностите, осъществявани от тази специализирана правна институция, така също и бързината и навременното постигане на социално-правните цели на вписването като важна за целия правен мир дейност.

Всичко това определя **актуалността** и значимостта на настоящия труд.

Основна цел на труда е да разгледа задълбочено проблема за съвременните форми и механизми на вписването както специфична дейност в правната област на обществения живот и преди всичко да осъществи по-задълбочен анализ на статута и правомощията на Агенцията по вписванията, както и факторите, които определят социалната ефективност на този нов административен орган. Успоредно с това, тук целеполагането съдържа и опит за обосновка на собствена позиция, която на настоящия етап не може да бъде безспорна, освен като заявка и податък за по-нататъшно научно развитие в бъдеще.

Предмет на дисертационния труд е анализ на системата на вписванията в Република България, както и създаването, статута и правомощията на Агенция по вписванията. Така поставената цел определя и задачите на изследването, а именно:

1. Да се направи обстоен анализ на правния статут и структурата на Агенцията по вписванията; 2.Да се разкрят спецификата и характерните особености на Агенцията по вписванията като административен орган;3. Да се направи подробен анализ на Регистрите, водени от Агенцията по вписванията; 4. Да се анализира в социално-юридически аспект воденето на Имотния регистър, на Търговския регистър, регистъра на ЮЛН, Регистър Булстат, Регистъра на имуществените отношения на съпрузите (РИОС);,Централния регистър на особените залози (ЦРОЗ); 6. Да се анализират в критичен план правомощията на съдията по вписванията, на длъжностните лица по регистрацията и на правомощията на служителите от подпомагащата адвинистрация; 6. Да се осъшестви емпиричен правно-социологически анализ на правното съзнание на

служителите в Агенцията по вписванията; 7. Да се разгледат тенденциите за развитие на Агенцията по вписванията като административен орган.

За пълнота на изследването се използват както нормативисткият позитивноправен метод, така и специфичните методи на правно-социологическия анализ. Ето защо именно социологията на правото е и методология, и научен подход към предмета на настоящия труд.

Съдържателен анализ на научните постижения на кандидата

Работата е структурирана в Увод, три глави и Заключение. В Увода логично и последователно са изведени целите, задачите и методите на изслезване. В **Глава първа** се разглежда проблемът за правния статус и социалното предназначение на на Агенцията по вписванията. Акцентът е поставен върху механизмите, чрез които правната регламентация изгражда един цялостен модел на Агенцията по вписванията. Изяснява се дейността по вписванията в условията на съвременните информационни технологии**.** Изтъкнато е, че когато става въпрос за спецификата на правния статус и най-вече – за социалното предназначение на Агенцията по вписванията, следва да се има предвид , че съществуват два фактора, които са от съществено значение в тази насока. Първият фактор е с юридическа тежест и на практика е свързан с развитието на самото законодателство, уреждащо материята по вписване. От правно-социологическа гледна точка, обаче, по-важно е да се наблегне на втория фактор, а именно – социалните последици от вписването и оттам – социалното предназначение на Агенцията по вписванията. Посочва се, че именно в този контекст следва да се търси (наред с правтия статус) и социалното предназначение на Агенцията по вписванията.

В **Глава втора** се разглеждат правомощия на на агенцията по вписванията, като особено внимание е отделено на фигурата и функциите на съдията по вписванията и на подпомагащата администрация. Подробно е анализиран правният статус на съдията по вписванията, на подпомагащата администрация в Имотния регистър, както и подпомагащата администрация в Търговския регистър и Регистъра на ЮЛНЦ.

Разгледан е подробно Проект „Кадастър и имотна регистрация” , реализиран по Заемно споразумение № BUL 4619, сключено между Репубика България и Световната банка (Международна банка за възстановяване и развитие), доколкото Агенцията по вписванията е разработила и поддържа централизираната информационна система за кадастър и имотен регистър – ИКАР, действаща на територията на цялата страна за всичките 113 Служби по вписванията.

Статутът и правомощия на служителите от подпомагащата администрация включват статута и правомощия на служителите в Имотния регистър,статута и правомощия на служителите в търговския регистър и статута и правомощия на служителите в Регистъра на ЮЛНЦ. Подробно са анализирани взаимодействията между съдията по вписванията и служителите от подпомагащата администрация, а също – и взаимодействията между съдията по вписванията и служителите от подпомагащата администрация на Имотния регистър.

В **Глава трета** са разгледани теоретичните постановки на проведеното емпиричното правно- социологическо изследване, което има за цел да се анализира правосъзнанието на служителите в Агенцията по вписванията и да се дадат насоки за

преодоляване на проявите на девиантно поведение както сред тях, така и в други референтни социални групи.

В изработването на теоретичния модел на проведеното от докторанта ЕПСИ е използвано определението, според което в структурата на правното съзнание се включват три основни елемента, към които най-често е насочен емпиричният правно-социологически анализ. Първият основен елемент е **когнитивният**, вторият елемент е **психологическият** и третият елемент е **поведенският** и се изразява в готовността за поведение в правната сфера, както и евентуалните постулати de lege ferenda. Именно тези елементи са разгледани като емпирични характеристики на правосъзнанието на служителите от Агенцията по вписванията,

За целите на проведеното ЕПСИ в частта му за правното съзнание на служителите в агенцията е използвана двустепенна типологична извадка. Въпросникът за анкетното проучване е съсредоточен върху няколко блока от въпроси.

Първата група въпроси установяват степента на правната информираност на изследваните лица (служители в Агенцията по вписванията) както относно понятието вписване, така и по отношение на неговата интерпретация в европейската доктрина и практика. **Втората група** от въпроси се съсредоточава върху изследване на психологическия елемент в правното съзнание на служителите в Агенцията по вписванията. **Третата група** въпроси установява какви са нагласите и мотивите на изследваните лица в прилагането на правната уредба в производството по вписване, както и готовността за поведение в сложни юридически и социалнозначими ситуации, възникнали в хода на вписване.

Използвана е методиката на пряка анонимна анкета, доколкото тя е особено подходяща при изследване на посочения проблем.

Основният извод, направен въз основа на емпиричното проучване е, че без правното съзнание на служителите в Агенцията да е на необходимата висота, не е възможно на практика да се реализират целите на законодателя. Ето защо в условията на икономически и политически сътресения, водещи до хуманитарна криза и общ социален дисбаланс е особено важно да се установят онези фактори, които в най-голяма степен обуславят функционалните характеристики на Агенцията по вписванията.

В Заключението са изведени нови постановки относно девиационния риск, придружаващ дейностите по вписванията, както и ефективността (съответно неефективността) на дейноста на Агенцията по вписванията при постоянни политически промени, влияещи върху стабилността на този важен институт на правото. Представени са резултати от проведеното емпирично правно-социологическо изследване на правното съзнание на специализираната администрация в Агенцията по вписванията. С особена важност са онези резултати, които са индикатор както на степента на правната информираност на изследваните лица, така също и на техните оценки и ориентации към действащото законосателство в областта на вписването.

Научна новост и приноси

Научна новост само по себе си е формулирането на темата на настоящия дисертационен труд. Малобройни са досегашните изследвания в тази насока в позитивен и конструктивен план. На свой ред настоящият дисертационен труд търси да разкрие своеобразната „обратна страна на медала", а именно – негативните последици от девиационния риск в правно значимата дейността на Агенцията по вписванията,

доколкото тя в редица случаи се отклонява както от съществуващата правна регламентация, така и от нормите на етичните кодекси в тази насока.

Приносен характер има разширеният социално-правен анализ на Регистрите, водени от Агенция по вписванията – Търговски регистър, Регистър на ЮЛН, Регистър Булстат, Регистъра на имуществените отношения на съпрузите (РИОС), както и на Централния регистър на особените залози (ЦРОЗ);

Особен принос е осъщественото правно-социологическо изследване, върху правното съзнание на служителите в Агенцията по вписванията Като съществен принос следва да се отчете разглеждането на поставената тема не в позитивно-правен, а в правно-социологически аспект. Проведеното ЕПСИ, в което са включени анализ и интерпретация на правосъзнанието на служителите в Агенцията по вписванията само по себе си е достоен и безспорен елемент на новост и иновативни решения които могат да се ползват от законодателя de lege ferenda.

Като принос може да се посочи и представянето на обозримите тенденции в практиката в областта на редица **съвременни форми на девиация при такъв важен институт, какъвто е институтът по вписването.**

Критични бележки

Авторът представя богат набор от използвана литература по темата. Не се откриват данни за плагиатство. Коректно са цитирани и източниците от електронни издания.

Като критична бележка бих посочила, че при анализа на системата на вписването би било редно да се добави и особено дискутираната в последно време законодателна уредба на правната сигурност, особено в контекста на изискванията на ЕС за включването й като конструктивен елемен в принципа Rule of Law.

Лични впечатления

Имам непосредствени впечатления от работата на Пирин Русланов Соколов, тъй като за известен период бях негов научен ръководител. Той е упорит, амбициозен и задълбочен в творческите си изяви.

Заключение

Представеният за защита дисертационен труд съдържа научни резултати, представляващи оригинален принос в науката и отговаря на изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България, поради което на основание чл. 10, ал. 1 от ЗРАСРБ давам **положително становище** и предлагам да бъде присъдена образователната научна степен **„доктор“** в научна област 3. Социални, стопански и правни науки; Професионално направление 3.6 Право; Научна специалност: Правна социология.Правна информатика на **Пирин Русланов Соколов**..

София, **Член на научното жури:**
21.08.2024 г. **Проф. д-р Стефка Наумова**